

SIPOS NIKOLETTA

Nagyvárosi női bűnözés Budapesten az 1930-as években

DOI: <https://doi.org/10.56944/multunk.2024.3.7>

Az 1930-as években Magyarországot is elérő gazdasági világválság alapjaiban ingatta meg a Bethlen-korszak társadalmi viszonyait. Mindenekelőtt Budapesten és a nagyobb városokban ezzel párhuzamosan zajlott a nyugatias tömegkultúra további terjedése, mely sokféle módon befolyásolta a kozmopolita nagyváros (polgári) társadalmát. Ez a populáris tömegmédia (ponyvaregények, mozi, főképp amerikai és nyugat-európai filmek) és az új zenei irányzatok (mint a jazz) hétköznapivá válásával leginkább az öltözködési és viselkedési szokások, valamint a férfi–nő párkapcsolati normák (ezeken belül a szexualitás, család, gyermekvállalás) vonatkozásában érhető tetten. E két fontos tényező, a gazdasági válság és a nyugati kulturális hatás olyan területeken is érzékelhető változásokat hozott, mint a nők társadalmi szerepe, individualizálódásuk erősödése, valamint a bűnözés jelenségei.¹

Jelen tanulmány ezt a két szempontot kapcsolja össze azzal, hogy a történeti statisztika módszereivel megvizsgálja a harmincas évek fővárosi női bűnözésének főbb tendenciáit. A megközelítés jelentőségét az adja, hogy bár a nőtörténeti kutatások hazai

¹ Az említett jelenségekről lásd részletesebben SIPOS Balázs: *„Amerika, ezeremeletes mennyország”*. Amerika és az amerikanizmus a Horthy-kori nyilvánosságban. Napvilág Kiadó, Budapest, 2023; GYÁNI Gábor: *A nő élete – történelmi perspektívában*. Bölcsészettudományi Kutatóközpont Történettudományi Intézet, Budapest, 2020; SZÉCSI Noémi–GÉRA Eleonóra: *A modern budapesti úrinő (1914–1939)*. Európa Könyvkiadó, Budapest, 2017; SZÉCSI Noémi: *Lányok és aszonyok aranykönyve*. Park Könyvkiadó, Budapest, 2019.

viszonylatban is egyre nagyobb teret kapnak, de épp a bűnözés vonatkozásában, különösen az átfogó tendenciákkal kapcsolatban még akadnak olyan területek, amelyek újragondolást és a korábbiaktól eltérő megközelítést érdemelnek.² Nemzetközi viszonylatban pedig a női bűnözést vizsgáló kutatások elsősorban a korábbi korszakokra (a 18–19. századra, az első világháború előtti évtizedre), az erőszak szerepére, valamint a prostitúcióra fókuszálnak, és kevesebb hangsúlyt kapnak a két világháború közötti hétköznapi bűnözés nemi jellegzetességei.³

Az elemzés forrásbázisát a Budapest Székesfőváros Statisztikai Hivatala által évről évre kiadott statisztikai évkönyvek szolgáltatják, amelyeket – különösen a kriminalitás szempontjából – eddig még nem aknázott ki kellőképpen a történettudomány. Nem véletlenül, hiszen a statisztikai adatsorokhoz okkal kell óvatosan közelíteniük a történészeknek, ahogy erre Gyáni Gábor is rámutatott. Ez hatványozottan fontos a bűnügyi adatsorok vonatkozásában, mivel nem minden elkövetett bűncselekmény került bele a vonatkozó statisztikákba (például azért, mert nem jelentették azokat), és mivel a statisztika is emberi cselekvés eredményeként jön létre, ebben is előfordulhatnak hibák vagy szándékos torzítások.⁴ A női bűnözés alakulására vonatkozó vizsgálódásnak is több buktatója van, amiről a későbbiekben még szó lesz, mindezek ellenére hasz-

² PETŐ Andrea: Társadalmi nemek és a nők története. In: BÓDY Zsombor–Ö. KOVÁCS József (szerk.): *Bevezetés a társadalomtörténetbe. Hagyományok, irányzatok, módszerek*. Osiris Kiadó, Budapest, 2003. 514–531.; RASKÓ Gabriella: *A női bűnözés*. Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, Budapest, 1978. 161–176.

³ A teljesség igénye nélkül lásd Manon VAN DER HEIJDEN: *Women and Crime, 1750–2000*. In: Paul KNEPPER–Anja JOHANSEN (eds.): *The Oxford Handbook of the History of Crime and Criminal Justice*. Oxford University Press, Oxford–New York, 2016. 250–267.; Manon VAN DER HEIJDEN–Marion PLUSKOTA–Sanne MUURLING: *Women's Criminality in Europe, 1600–1914*. Cambridge University Press, Cambridge–New York, 2020; Greg T. SMITH: *Long-Term Trends in Female and Male Involvement in Crime*. In: Rosemary GARTNER–Bill MCCARTHY (eds.): *The Oxford Handbook of Gender, Sex, and Crime*. Oxford University Press, Oxford–New York, 2014. 139–157.; Margaret L. ARNOT–Cornelie USBORNE (eds.): *Gender and Crime in Modern Europe*. UCL Press, London, 2001.

⁴ GYÁNI Gábor: A statisztika mint konstruált és/vagy objektív történeti adat. *Statisztikai Szemle*, 2018/3. 245–254. DOI: <https://doi.org/10.20311/stat2018.03.hu0245>; PERÉNYI Roland: A bűnügyi statisztika Magyarországon a „hosszú” XIX. században. *Statisztikai Szemle*, 2007/6. 524–541.

nos adalékokat nyújtanak általában a főváros és a női társadalom viszonyainak megértéséhez.

A jelen vizsgálat elsősorban a *Budapest Székesfőváros Statisztikai Évkönyveiben* közölt, 1930 és 1936 közötti bűnügyi statisztikai adatokra terjed ki.⁵ Ezek a statisztikai évkönyvek 24 fejezetre osztva terjedelmes adatsorokat tartalmaznak a főváros topográfiai viszonyaitól kezdve a hitelviszonyokon át egészen a szociális tevékenységekig. A téma szempontjából releváns *Közbiztonság, tűzoltás* című fejezet kvantitatív kimutatásainak segítségével a jelen tanulmány arra keresi a választ, hogyan befolyásolták a válság idején bekövetkezett gazdasági és társadalmi változások a női bűnözést, illetve milyen kapcsolat mutatható ki a bűncselekmények és a nők helyzetének alakulása között. A téma elemzése során fontos megvizsgálni azt, hogy milyen bűncselekmények domináltak a női elkövetők körében, és milyen összefüggések fedezhetők fel az egyes bűncselekménytípusok és a társadalmi-gazdasági körülmények között. Az adatsorok rávilágíthatnak az általános tendenciákra, például arra, hogy hogyan változott az 1930-as évek során a budapesti női bűnözés mértéke és jellege, de a mennyiségi mutatók támpontot adhatnak az okok értelmezéséhez is.

A kvantitatív kimutatások forrásértéke akkor is jelentősnek mondható, ha tudjuk, hogy ezek a hivatalos statisztikák nem tartalmazzák az egyes bűnesettípusok elkövetői nemi megoszlásának egyéb szempontok szerinti további differenciálását (például életkor, vallás, vagyoni helyzet, foglalkozás). Tehát ezek az adatsorok nem alkalmasak arra, hogy a női bűnözésről még összetettebb képet alkothassunk.

Bár közzismert, hogy a válság okozta romló egzisztenciális körülmények következtében általában terjednek a normaszegő magatartásformák, mégis ennek kvantitatív, a tendenciákat vizsgáló alátámasztása még hiányzik az 1930-as éveket tárgyaló történeti

⁵ ILLYEFALVI I. Lajos (szerk.): *Budapest Székesfőváros statisztikai évkönyve*. Budapest Székesfőváros Statisztikai Hivatala, Budapest, 1931–1937. XIX–XXV. kötet. A felhasznált bűnügyi adatok pontos helye: XIX. 131.; XX. 156.; XXI. 161.; XXII. 139.; XXIII. 149–150.; XXIV. 162–163.; XXV. 214–215. (A továbbiakban: *BSZSÉ*, 1931–1937.)

munkákból. A tanulmány először a nők társadalmi helyzetének általános változásaival foglalkozik, majd tágabb időkeretben áttekinti a fő bűnügyi tendenciákat Budapest vonatkozásában, végül konkrétan a női bűnözés adatsoraira fókuszál, amiket más forrásokkal (rendőri dokumentumok, jelentések, sajtóforrások) egészít ki és értelmez.

Háttér: változó nőképek a 20. század elején

Az 1920-as évek második felében a politikai és társadalmi viszonyok konszolidáltabb mederbe terelődésével párhuzamosan feltűnő mentalitásbeli változások bontakoztak ki a nagyvárosi női társadalomban. Ugyanis a „hagyományos” konzervatív és a korábbi emancipációs folyamatokat megkérdőjelező nőkép mellett egy individualizáltabb és amerikanizálódottabb kép kezdett teret nyerni, amit a modern populáris kultúra nagyban elősegített. Az első világháború előtt megindult és a háborús munkaerőhiány révén jelentős lendületet kapott emancipáció eredményeként a nők megjelentek a munkaerőpiac különböző területein, illetve a fiatalabb generáció körében egyre jellemzőbbé vált az öntudatosság, önállóságra és szabadságra törekvés, ami a nyugatias minták hatására lázadást jelentett a puritán társadalmi normákkal szemben.⁶

Ez lényegében folytatása volt annak a világháború alatt megfigyelhető kettős nőképnek, amelynek az egyik oldalán az otthon maradt anya állt, aki erkölcsi tisztaságát tartva egyik legfőbb erényének a család intézményét és egységét őrizte. Azonban a háttérben bekövetkezett munkaerőhiány miatt egyre több nő

⁶ Lásd részletesen SIPOS Balázs: *Modern amerikai lány, új nő és magyar aszszony a Horthy-korban. Egy nőtörténeti szempontú médiatörténeti vizsgálat. Századok*, 2014/1. 3–34.; SIPOS Balázs: *„Amerika, ezeremeletes mennyország”*. I. m. 265–305.; ZALAI Katalin: *Háborús „nőügyek”*. In: KABA Eszter (szerk.): *Háborús mindennapok – mindennapok háborúja. Magyarország és a Nagy Háború – ahogy a sajtó látta (1914–1918)*. Napvilág Kiadó, Budapest, 2017. 225–288.; ZALAI Katalin: *A nők „baljós” térfoglalása. A nők gazdasági mobilizációja az első világháború idején*. In: EGRY Gábor–KABA Eszter (szerk.): *1916. A fordulat éve? Tanulmányok a Nagy Háborúról*. Napvilág Kiadó, Budapest, 2017. 229–264.

kényszerült kilépni a hagyományos szerepből, és munkát vállalni, ami hozzájárult nemcsak a női önállóság és egyenjogúság térnyeréséhez, hanem bizonyos pozíciókban dolgozók (például az ápolónők) esetében egyfajta – a háborús propagandához illeszkedő – heroizáláshoz is. Ennek ellenére a „dolgozó nő” elfogadása „számos esetben gyanakvást és irigységet keltett a férfiak körében”.⁷

A nők helyzetének változását hasonlóan látták a kortársak is. Például a korszak egyik statisztikusa, Molnár Olga – az akkor elfogadott „nőeszményből” kiindulva – így kezdte a gondolatmenetét: „A nő legszebb hivatása és rendeltetése természetes adottságánál fogva az, hogy életét a családjának szentelje, anya és feleség legyen, és mint ilyen teljesítse feladatát a családdal, a nemzettel és a társadalommal szemben. Ahol ez a lehetősége megvan, ott nem is válhatik problémává a nőmunka, mert hisz a feleség és anya munkaköre, ha azt egész lélekkel átélve képzeljük el, csak olyan százszázalékos hivatás, mint mondjuk a tanítónői életpálya.” Ám felhívta a figyelmet arra is, hogy a korszakban már nem csak ez a hagyományos szerep létezett a nők számára, hiszen „a háború utáni gazdasági berendezkedés és a napjainkban kialakult népességi viszonyok azonban csak a nők bizonyos százaléka részére teszik lehetővé, hogy természetes beállítottságát kövesse”. Továbbá sajátos szóhasználatral élve úgy érvelt, hogy a saját korának viszonyai között, nem mellesleg épp a világháború utóhatásaként, „nőfelesleg” van, vagyis a nők kisebb része találja meg a hagyományos családi keretek között a helyét, sőt sokuknak ezek a családi keretek meg sem adatnak. Emiatt magukra utalva kénytelenek boldogulni főképp a nagyvárosokban, és különösen a „férjhez menni nem tudó nők életlehetőségének megteremtése olyan problémává alakult, amellyel ma minden nemzetgazdásznak, politikusnak és társadalomkutatónak számolnia kell”.⁸ Vagyis részben a kényszer, részben a

⁷ PUKÁNSZKY Béla: *A nőnevelés története*. Gondolat Kiadó, Budapest, 2013. 138–142.

⁸ MOLNÁR Olga: *A női munkaerők számának alakulása a székesfővárosban*. Budapesti Statisztikai Közlemények 76/3. Budapest Székesfőváros Statisztikai Hivatala, Budapest, é. n. [1936.] 152. Vö. PERÉNYI Roland: *A bűn nyomában. A budapesti bűnözés társadalomtörténete 1896–1914*. L'Harmattan Kiadó, Budapest, 2012. 33–34.

korábban megindult folyamatok hatására számottevő társadalmi jelenséggként értékelte a női munkavállalást.

A mentalitásban bekövetkezett változás egyben megjelenésbeli átalakulást is jelentett, ami összefüggött az amerikai kultúra már említett feltűnő terjedésével és hatásával. Különösen az új és izgalmas szórakozási élményt kínáló mozifilmek és más médiacsatornák (például képes magazinok) segítségével – a több szinten tetten érhető Nyugat-ellenes hangulat ellenére – teret nyert a „modern nő” képe, ami egyfajta „morális pánikot” generált a tekintélyelvű alapokon nyugvó két háború közötti magyar társadalomban.⁹ A bűnözés vonatkozásában is felbukkantak a nyugati, amerikai minták „átvételére” utaló jelek (például a kábítószerek terjedése, szervezettség), amelyek elérték a korabeli újságírók ingerküszöbét. Nem véletlen, hogy a korszak bűnügyi jelenségeit összefoglaló több mint nyolcszáz oldalas, *A modern bűnözés* című kétkötetes mű szerzői mintegy száz oldalon számos fejezetet szenteltek az Egyesült Államok kriminalitásának.¹⁰

Az általános bűnügyi tendenciák

Ahhoz, hogy a gazdasági válság során bekövetkezett változások a későbbiekben érthetővé váljanak, elengedhetetlen tágabb időkeretben megvizsgálni a bűnözés általános tendenciáit. Az 1. táblázat azt mutatja, hogyan alakult az ezer lakosra eső bejelentett bűncselekmények száma, illetve az eredménytelen nyomozások és a női elkövetők aránya a fővárosi rendőr-főkapitányság működési területén 1920 és 1936 között.¹¹

⁹ SIPOS Balázs: Modern amerikai lány. I. m. 32–33. Lásd még BARÁTH Katalin: „Ennek a nemzetközi tévelygésnek határt kell szabni.” A modern társastáncok hazai intézményesülése és politikai kritikája (1890–1945). *Múltunk*, 2024/2. 25–57. DOI: <https://doi.org/10.56944/multunk.2024.2.2>

¹⁰ PALÓCZI-HORVÁTH György: Az amerikai bűnözés. In: TURCSÁNYI Gyula (szerk.): *A modern bűnözés II.* Rozsnyai Kiadás, Budapest, 1929. 205–298.; KEREPESZKI Róbert: „Kokaintól részegen bomlik Budapest éjszakai világa”. Kábítószerek, „alvilág” és sajtónarratívák a két világháború közötti magyar fővárosban. *Clío Műhelytanulmányok*, 2022/1. 52–59.

¹¹ NYIGRI Imre: A budapesti rendőrség hatvan éve a bűnügyi statisztika tükrében. In: BORBÉLY Zoltán–KAPY Rezső (szerk.): *A 60 éves magyar rendőrség, 1881–*

1. táblázat. A bűnözés fő statisztikai mutatói a budapesti rendőr-főkapitányság működési területén 1920 és 1936 között

Év	Az 1000 lakosra jutó bejelentett bűncselekmények száma	Az eredménytelen nyomozások aránya	A női elkövetők aránya
1920	78,79	42,4%	24,2%
1921	89,19	23,8%	20,3%
1922	85,90	21,0%	20,7%
1923	109,26	16,6%	21,6%
1924	73,22	25,3%	23,5%
1925	52,28	18,9%	24,4%
1926	39,10	24,8%	23,9%
1927	35,63	29,2%	19,7%
1928	36,86	33,7%	18,8%
1929	38,96	28,3%	18,7%
1930	37,41	19,4%	14,7%
1931	44,66	18,7%	15,9%
1932	57,35	26,8%	20,0%
1933	56,47	31,1%	19,3%
1934	57,47	18,5%	20,2%
1935	64,75	30,1%	15,0%
1936	63,69	31,1%	17,5%

Az adatsor értelmezése előtt fontos megjegyeznünk, hogy az időkeret kijelölését (leszűkítését) egyrészt a budapesti rendőr-főkapitányság működési területének, másrészt a statisztikai adatfelvétel módszerének változásai teszik szükségessé. A fővárosi rendőrség működési területe 1916-ig folyamatosan bővült, miután azt kiterjesztették az akkori legnagyobb elővárosokra is.¹² Az 1919-es adatok pedig a Tanácsköztársaság miatt eleve

1941. Halász Könyvkiadó, Budapest, 1942. 522–523., 554. A táblázat harmadik és negyedik oszlopában szereplő arányszámok a korabeli statisztikai adatközléseken alapuló saját számítások.

¹² Az első világháború végére az akkor még önálló Budapest környéki települések közül Újpest, Rákospalota, Pestújhely, Erzsébetfalva, Kispest,

hiányosak¹³ – mindezek indokolják az 1920-as kezdő dátumot. 1937-től azonban megváltoztatták az adatközlést: az már csak a szűkebb, közigazgatási Budapestre terjedt ki, az elővárosok nélkül, nem pedig a fővárosi rendőrség teljes működési területére, mint korábban. Ez magyarázza az adatközlés 1936-os zárását.

A második oszlopból látszik, hogy az 1920-as évek közepétől a konszolidálódó állapotokkal, vagyis a háborús körülményekből békeidőszakba való átmenet során csökkent a bejelentett bűncselekmények lakosságarányos száma. Ez majd 1931-től mutat ismét jelentős emelkedést, de még ezzel se érte el az 1920-as évek első éveinek magas értékeit. A rendőrség eredményessége azonban hullámló volt a vizsgált időszakban (lásd a harmadik oszlopot), de az 1920-as, közvetlenül a háború és a forradalmak utáni év magas eredménytelenségi aránya már nem tért vissza.

A női bűnelkövetők aránya (negyedik oszlop) az 1920-as évek közepéig 20–25% között, majd 1927-től 15–20% között mozgott. A vizsgált időszakban tehát átlagosan minden ötödik letartóztatott volt nő, amely adat hasonló volt a 20. század eleji, világháború előtti évek átlagához. Ehhez képest a háborús években magasabb, 1916-ban és 1917-ben 35% körüli volt a női elkövetők aránya, vagyis nagyjából minden harmadik letartóztatott volt nő, miután a férfilakosság jelentős része katonaként a fronton harcolva kikerült a hátszág hétköznapi és egyben bűnügyi életéből.

Ha a korszak egészének magyar adatait nemzetközi perspektívába illesztjük, akkor a magyarországi (ezen belül a budapesti) női bűnözés adatai európai összevetésben magasnak számítanak. A Raskó Gabriella által még az 1970-es években közölt adatok

Pestszentlőrinc és Csepel tartozott a fővárosi rendőr-főkapitányság hatáskörébe. NYÍGRI Imre: I. m. 501.; PERÉNYI Roland: *A bűn nyomában*. I. m. 185–196.

¹³ *Jelentés a budapesti állami rendőrség 1918–1920. évi működéséről*. Radó Izor Nyomdai Müintézete, Budapest, 1921. 172–174.; *Jelentés a budapesti M. Kir. Állami Rendőrség 1921. évi működéséről*. Radó Izor Nyomdai Müintézete, Budapest, 1922. 44–48.; NYÍGRI Imre: I. m. 524.; NEMES Sándor: *Gyakorlati nyomozás*. Griff Könyvkiadó, Budapest, 1944. 563–567.; RÓBERT KEREPESZKI: Deviance in Budapest before and after the “Great War”. Major Tendencies and General Features. In: RÓBERT BARTA–RÓBERT KEREPESZKI–KRZYSZTOF KANIA (eds.): *Trianon 1920–2020. Some Aspects of the Hungarian Peace Treaty of 1920*. University of Debrecen, Department of History, Debrecen, 2021. 91–92.

szerint 1925 és 1930 között a magyar bíróságokon elítélt elkövetők 22,6%-a volt nő. Ennél magasabb arány csak Belgiumban volt (25,5%), míg más országokban akár jelentősen kisebb adatokat látunk (Ausztria: 16,3%, Németország: 14,3%, Svájc: 11,7%, Franciaország: 9,9%, Anglia: 9,5%, Svédország: 6,3%).¹⁴

Az egyes bűnügyi kategóriák és esettípusok jellemzői

A statisztikai évkönyvek segítségével érdemes bűnesettípusokra bontva közelebbről is megvizsgálni a női bűnözés alakulását az 1930-as években. Kimutathatók-e „tipikus” női bűncselekmények? Melyek esetében nőtt meg a női bűnelkövetők aránya a gazdasági válság (utó)hatásaként? E kérdések kapcsán módszertani szempontból kihívást jelent a „női deliktumok” azonosítása. A nehézséget az okozza, hogy különböző okokból az 1930-as évtizedben sem volt egységes a bűnügyi adatszolgáltatás, például a jogszabályváltozások vagy a bűnesettípusok be- és kikerülése miatt (ilyen az árdrágítás, ami csak 1930 és 1933 között szerepelt az általam használt statisztikai forrásokban).

A vizsgált, 1930 és 1936 közötti években összesen 58 bűnesettípus kapott helyet a statisztikai kimutatásokban (lásd az online *Mellékletben*), amelyek mindegyikét e tanulmány keretei között nincs mód, de nem is feltétlenül szükséges elemezni. Először nézzük a korszak fő bűneset-kategóriáit,¹⁵ vagyis az állam elleni, a társadalmi közösség elleni, a személy elleni és a vagyon elleni bűncselekmények összesített adatsorait (lásd 2. táblázat).¹⁶

Az elkövetők döntő többségét mind a férfiak, mind a nők körében vagyon elleni bűncselekmények miatt tartóztatták le. Az arányszámok alapján az egyes bűneset-kategóriák esetében viszont nem voltak nagyobb és állandó eltérések az átlagtól. Egyedül a társadalmi közösség elleni bűncselekmények női el-

¹⁴ RASKÓ Gabriella: I. m. 170–171.

¹⁵ A különféle bűnesettípusok kategorizálására az említett korabeli statisztikai forrásokon kívül lásd még IRK Albert: *A magyar anyagi büntetőjog*. Pécsi Egyetemi Könyvkiadó, Pécs, 1933.

¹⁶ Az alapadatok forrása itt és a további táblázatokban: BSZSE, 1931–1937.

2. táblázat. A letartóztatott bűnelkövetők száma, azon belül a nők száma és aránya a fő bűneset-kategóriák szerint, 1930–1936

Bűneset-kategória	1930			1931			1932			1933		
	össz- létszám	nők száma	nők aránya	össz- létszám	nők száma	nők aránya	össz- létszám	nők száma	nők aránya	össz- létszám	nők száma	nők aránya
Állam elleni bűncselekmények	2 399	344	14,3%	2 681	521	19,4%	4 251	767	18,0%	4 274	738	17,3%
Társadalom elleni bűncselekmények	5 363	704	13,1%	5 069	742	14,6%	4 761	860	18,1%	5 098	738	14,5%
Személy elleni bűncselekmények	9 607	1 549	16,1%	9 200	1 700	18,5%	8 975	1 833	20,4%	9 361	1 597	17,1%
Vagyon elleni bűncselekmények	32 940	4 804	14,6%	34 384	5 192	15,1%	45 037	9 163	20,3%	40 873	8 439	20,6%
Egyéb vagy vegyes bűncselekmények	500	50	10,0%	529	91	17,2%	482	83	17,2%	354	49	13,8%
Összesen	50 809	7 451	14,7%	51 863	8 246	15,9%	63 506	12 706	20,0%	59 960	11 561	19,3%

2. táblázat folytatása

Bűncselekmények kategóriája	1934				1935				1936			
	össz- létszám	nők száma	nők aránya		össz- létszám	nők száma	nők aránya		össz- létszám	nők száma	nők aránya	
Állam elleni bűncselekmények	2 756	583	21,2%		3 562	706	19,8%		3 169	740	23,4%	
Társadalom elleni bűncselekmények	5 934	948	16,0%		5 806	786	13,5%		5 673	761	13,4%	
Személy elleni bűncselekmények	11 579	2 491	21,5%		11 887	1 892	15,9%		10 911	1 805	16,5%	
Vagyon elleni bűncselekmények	42 969	8 816	20,5%		49 895	7 241	14,5%		54 023	9 642	17,8%	
Egyéb vagy vegyes bűncselekmények	434	50	11,5%		816	138	16,9%		1 287	172	13,4%	
Összesen	63 672	12 888	20,2%		71 966	10 763	15,0%		75 063	13 120	17,5%	

3. táblázat. A női elkövetők aránya egyes bűnesettípusokban, 1930–1936

Bűnesettípus (BT)	BK*	1930	1931	1932	1933	1934	1935	1936
Gyermekölés	Sz	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
Magzatelhajtás	Sz	76,7%	85,6%	97,6%	79,0%	73,6%	47,5%	31,9%
Családi állás ellen	T	80,8%	44,4%	54,9%	49,0%	75,6%	53,2%	60,4%
Kerítés	T	57,0%	67,3%	64,8%	61,8%	50,0%	69,6%	32,7%
Kettős házasság	T	50,0%	45,6%	4,0%	25,0%	26,9%	32,0%	28,9%
Jogtalan elcsajátítás	V	35,3%	36,2%	30,1%	28,9%	19,9%	16,7%	36,6%
Pénzhamisítás, hamis pénz kiadása	Á	33,3%	37,4%	33,4%	29,1%	28,5%	27,0%	35,0%
Orgazdaság	V	30,3%	29,2%	36,4%	30,1%	22,2%	12,0%	15,3%
Hamis vád, eskü, tanúzás	Á	28,6%	27,5%	28,9%	28,1%	24,9%	25,9%	20,0%
Lopás	V	19,7%	23,2%	26,3%	25,5%	27,5%	14,7%	22,4%
Zsarolás	V	17,5%	20,1%	32,3%	18,9%	25,6%	33,0%	21,3%
Kormányzósértés	Á	17,3%	20,7%	15,3%	9,9%	5,9%	17,2%	9,3%
Okirat- és egyéb hamisítás	T	16,8%	15,1%	17,6%	16,1%	20,6%	8,6%	8,2%
1921. évi III. tc.-be ütköző bűncselekmények	Á	16,2%	6,9%	11,2%	14,7%	20,5%	23,4%	19,4%
Veszélyes fenyegetés	Sz	14,3%	22,8%	19,8%	19,6%	25,5%	20,2%	24,3%
Magánlaksértés	T	12,6%	14,5%	17,6%	14,1%	22,7%	16,0%	18,1%
Tisztességtelen verseny	T	11,6%	11,0%	13,5%	11,1%	12,0%	9,1%	2,2%

3. táblázat folytatása

Bűnesettípus (BT)	BK*	1930	1931	1932	1933	1934	1935	1936
Rágalmazás, becsületsértés	T	11,1%	15,7%	22,6%	14,0%	17,6%	11,5%	13,7%
Sikkasztás, zártörés, hűtlen kezelés	V	10,5%	7,4%	11,8%	15,0%	14,8%	14,2%	14,0%
Uzsora	V	10,0%	22,8%	18,6%	10,9%	23,5%	19,9%	12,0%
Idegen ingó szándékos rongálása	V	9,4%	13,1%	13,1%	17,8%	14,6%	10,3%	15,7%
Testi sértés	Sz	8,7%	11,8%	15,4%	10,3%	16,4%	13,6%	13,5%
Csalás	V	7,4%	6,6%	12,1%	15,7%	15,4%	13,1%	12,1%
Hatósági közeg elleni erőszak	Á	6,9%	13,5%	6,9%	7,9%	22,2%	19,5%	16,6%
Hitelrontás	Sz	6,7%	8,6%	9,4%	13,3%	11,3%	12,8%	12,0%
Gyújtogatás, tűzvész okozása	T	6,1%	13,4%	17,2%	10,1%	22,0%	36,9%	27,6%
Magánosok elleni erőszak	Á	2,1%	5,3%	2,0%	0,2%	5,6%	10,1%	7,0%
Összes bűnesettípus átlaga		14,7%	15,9%	20,0%	19,3%	20,2%	15,0%	17,5%

* BK: bűneset-kategóriák. Á: állam elleni, T: társadalom elleni, Sz: személy elleni, V: vagyon elleni.

követőinek aránya volt minden évben – bár változó mértékben – átlag alatti.

Az adatok további elemzésénél nem foglalkozom azokkal a bűncselekménytípusokkal, amelyek nem szerepelnek minden évben, vagy amelyek esetében egy vagy több esztendőben nincs női bűnelkövető.¹⁷ E szűkítések után 27 olyan bűnesettípus marad, amelyek a vizsgált időszak egészében szerepelnek a kimutatásokban és minden évben volt legalább egy női bűnelkövető is (lásd a 3. táblázatot).

Első ránézésre is szembetűnő, hogy milyen változatosak azok a bűnesettípusok, amelyekben legalább átlagos vagy átlagon felüli a nők aránya, ami szembeállítható azzal a már korábban kialakult sztereotíp képpel, miszerint a nők „természetüknél fogva” leginkább a nemi élettel kapcsolatos és a gazdasági jellegű bűncselekmények elkövetésében voltak érintettek.¹⁸

Egyes típusok megítéléséhez érdemes kitérni a kortársi megítélésre, illetve a magyarázatokra is. A „hamis vád, eskü, tanúzás” esetei a korabeli szakirodalom szerint általában arra vezethetők vissza, hogy „a társadalom alsóbb rétegeiben [...] itt-ott már üzletszerű foglalkozássá alakul[tak]”, vagyis sokan pénzért vállalták a hamis tanúzást.¹⁹ A kormányzósértés és az 1921. évi III. tc.-be, azaz a rendtörvénybe ütköző cselekedetek politikai bűneseteknek számítottak. A korabeli megfigyelés szerint a kormányzósértést és a hatóság elleni erőszakot „rendszerint ittas állapotban lévő emberek követik el, ami erősen hangsúlyozza, hogy az előfordult ügyek nem tekinthetők komoly jellegűeknek”. Ezek „nagy része vendéglőben, kocsmában, kávéházban támadt politikai, esetleg nemzetiségi vitákból keletkezett, amikor a teljesen vagy félig ittas vitatkozóak a legtöbb esetben csak elragadtatták magukat és meggondolatlanságból tettek kijelentéseket”. Majd a

¹⁷ Természetesen volt olyan speciális bűnesettípus, amelynél az egyik évben nincs női elkövető, a másik évben viszont magas az arányuk. Ilyenek például a közegészség elleni büntettek (az egészségre ártalmas élelmiszerek árusítása, a járványügyi szabályozások megszegése stb.), amelyeknél a statisztikában 1932-ben nincs női elkövető, míg 1936-ban az 52 elkövető fele, 26 fő nő volt.

¹⁸ Erre a bűnözéssel összefüggő patriarchális, sztereotíp nőképre jó példát idéz PERÉNYI Roland: *A bűn nyomában*. I. m. 146–147.

¹⁹ NYÍGRÍ Imre: I. m. 552.

hatósági közeg elleni erőszakra is sor került, mert „a tapasztalat szerint” az ittas terheltek „a botrányos részegség miatt” inzultáltak az intézkedő rendőröket, csendőröket.²⁰

A rágalmazás és becsületsértés leginkább olyan ügyeket tart, ahol egy kisebb összeszólalkozás durvult el, aminek következtében a felek bírósági tárgyaláson kötöttek ki. Erre jó példa a korszak egyik bulvárlapjában, *Az Est*-ben megjelent bírósági ügy, amelyben két budapesti asszony szólalkozott össze egy kutya miatt, majd a vita odáig fajult, hogy a két nő kölcsönösen feljelentette egymást. A tárgyaláson kiderült, hogy egyik fél sem volt ártatlan az ügyben, így a bíró a „büntetés kiszabását mellőzte, mert nyomban viszonzott és egyenlő súlyú kölcsönös sértés történt”.²¹

A következőkben a négy fő kategóriából hat olyan bűnesettípust mutatok be részletesen, amelyeknél a leginkább kiemelkedő a női elkövetők száma vagy aránya, adott esetben mindkettő.

4. táblázat. A női elkövetők száma és aránya egyes bűnesettípusokban, 1930–1936

Bűnesettípus	1930	1931	1932	1933	1934	1935	1936
Pénzhamisítás, hamis pénz kiadása	25 33%	252 37%	438 33%	422 29%	258 29%	305 27%	463 35%
Családi állás elleni	59 81%	32 44%	56 55%	24 49%	31 76%	66 53%	61 60%
Gyermekölés	20 100%	35 100%	19 100%	14 100%	9 100%	6 100%	2 100%
Magzatelhajtás	696 77%	483 86%	445 98%	493 79%	212 74%	216 48%	86 32%
Jogtalan elsajátítás	273 35%	247 36%	309 30%	177 29%	128 20%	154 17%	398 37%
Lopás	1840 20%	2432 23%	4204 26%	4133 26%	4277 28%	2490 15%	5019 22%

A 4. táblázatból látszik, hogy a vizsgált időszakban hogyan változott a nők aránya az összes letartóztatotthoz viszonyítva a kiválasztott bűnesettípusokban. A pénzhamisítás és hamis pénz

²⁰ Uo. 543.

²¹ Két úriasszony csatája a bíróságon egy kiskutya miatt. *Az Est*, 1937. január 6. 11.

kiadása esetében a letartóztatottak egyharmada volt nő, 30 százaléukat jogtalan elsajátítás, negyedüket-ötödüket lopás miatt ítélték el. A családi állás elleni bűncselekményeket elkövetők arányszáma a nagy ingadozások mellett is végig magas, 44 és 81% közötti volt. A bűnügyi statisztika szerint a gyermekgyilkosok mindegyike, míg 1930 és 1934 között a magzatelhajtást elkövetők túlnyomó többsége (74–98%) nő volt. (Utóbbi bűnesetnél azonban „hirtelen” csökkenés történt: 1935-ben az elkövetők kevesebb mint fele, 1936-ban kevesebb mint egyharmada volt nő.)

A pénzhamisítás és a hamis pénz kiadása az államellenes bűncselekmények kategóriájában olyan típus, ahol a női elkövetők aránya csak kisebb hullámvázst mutat. Fontos megjegyezni, hogy ez a kategória bár államellenes bűncselekménynek számított, vagyoni vonatkozással bírt. Nem véletlen, hogy a gazdasági válság negatív egzisztenciális hatásai közepette 1930-ról 1931-re nagyságrendet ugrott, majd 1932-re tovább nőtt a hasonló esetek női elkövetőinek száma is (25-ről 252-re, majd 438-ra). Jól illusztrálja ezt a helyzetet a korszak egyik bulvárlapja, a *8 Órai Újság* hasábjain 1933-ban megjelent cikk, amely egy Budapestre költözött házaspár pénzhamisítási ügyletéről tudósított. Bellaiek 16 darab ötpengőst és 20 darab kétpengőst hamisítottak (összesen 120 pengő értékben), majd hoztak forgalomba, amiért összesen kilenc hónapnyi börtönre ítélték őket. A hamisítás tehát nem volt nagy összegű, ahogy azt a kisstílusú eset egyik vádlottja is megfogalmazta: „mindig csak annyi pénzt csináltunk, amennyi a napi szükségletünk fedezéséhez kellett”.²² E példa azért is figyelemre méltó, mert megkérdőjelezi azt a (korszakban is) közkeletű vélekedést, miszerint az „intellektuális” vagy „fehérgalléros” bűncselekményeket – mint amilyenek a pénzhamisítást is tekintették – szinte kizárólag a tanultabb elit követhette el.²³ A fen-

²² Pénzhamisítás a mindennapi kenyérre. *8 Órai Újság*, 1933. március 19. 2. – A pénzhamisítás és hamis pénz kiadása eseteiről lásd még NEMES Sándor: I. m. 545–546.

²³ Az „intellektuális” vagy „fehérgalléros” bűnözéssel kapcsolatos általános korabeli nézettel szemben nemrégiben Perényi Roland is érvelt egy áttekintő tanulmányában. PERÉNYI Roland: Az intellektuális bűnözés feltalálása. Fehérgalléros kriminalitás Budapesten a 20. század elején. *Aetas*, 2023/2. 80–97. DOI: <https://doi.org/10.14232/aetas.2023.2.80-97>

ti eset továbbá a női bűnözéssel kapcsolatos narratívák egyik korabeli sajátosságára is rávilágít: a nők nemcsak individuális elkövetőként, hanem egyre gyakrabban bűnre „csábítóként” és a férfiak tettestársaként is megjelentek.²⁴

Nem véletlen, hogy a társadalmi közösség elleni bűncselekmények közül a családi állás elleni esetekben ennyire felülreprezentáltak a női elkövetők. A korabeli jogászai tapasztalat szerint ugyanis e típuson belül a leggyakoribb eset a gyermekkitétel volt,²⁵ vagyis az, amikor valaki a nem tervezett terhesség után kívánt ilyen módon megszabadulni az újszülöttjétől.

A nem kívánt vagy eltartani nem tudott gyermektől való „megszabadulás” még súlyosabb esetei, a gyermekölés és a magzatelhajtás már a személy elleni bűncselekmény kategóriájába tartoztak. Ezek esetében – érthető okokból – még magasabb a női elkövetők aránya. A korabeli igazságszolgáltatás börtönbüntetéssel sújtotta azt, aki egy terhes nő magzatát „veszélyeztető ok nélkül elhajtja, megöli vagy azt más által eszközölteti”, amit rendszerint bábák hajtottak végre. „A magzatelhajtás – fogalmaz egy 1929-ben megjelent bűnügyi kézikönyv – tipikusan mai bűncselekmény. Soha, semmilyen korban nem bűnöztek annyit e téren, mint napjainkban. Az erkölcsök háború okozta romlása, a gazdasági nehézségek, a nagy állástalanság, az egyes életpályák megnehezítése, mind okai annak, hogy az emberek félnek a bő gyermekáldástól és nemcsak azok, akik házasságon kívül jutottak teherbe, hanem a házasságban élők is minden erővel igyekeznek meggátolni, hogy több gyermekük legyen s azok felnevelése, eltartása életberendezkedésüket, anyagi viszonyaikat, kényelmüket, passziójukat felbontsa.” 1930-at követően ugyanakkor a gazdasági válság nyomán éppen hogy csökkent az ilyen esetek száma, de figyelembe kell venni, hogy a magzatelhajtások

²⁴ SIPOS Nikoletta: A két világháború közötti női bűnözés sajtónarratívái. In: PÜSKI Levente–ÓNADI Sándor–SCHREK Katalin–SIPOS Nikoletta (szerk.): *Korszakokról korszerűen. A 2022. április 29–30-án megrendezett Modernkortörténeti Doktorandusz Konferencia tanulmányai I.* Debreceni Egyetem Történelmi Intézet, Debrecen, 2023. 209–228.

²⁵ ANGAL Pál: *Kettős házasság. A családi állásra vonatkozó büntettek és vétségek.* Attila Nyomda Részvénytársaság, Budapest, 1938. 45–108. (Különösen 84–85.)

közül csak kevés derült ki, így itt még bizonytalanabbnak tekinthető a bűnügyi statisztika. „Rendszerint azok az esetek kerülnek nyilvánosságra, melyeknél az elhajtás nem sikerül és az anya életével fizet egy-egy rosszul sikerült tiltott műtétért” – írta az előbbieken idézett forrás szerzője.²⁶

A gyermekölés büntetést pedig „az az anya követi el, aki házasságon kívül született gyermekét a szülés alatt, közvetlenül a szülés után szándékosan megöli”. A korabeli büntetőjog ugyanis nem ebbe a kategóriába sorolta azokat az anyákat és apákat, akik törvényes gyermeküket ölték meg, illetve azokat az apákat sem, akik törvénytelen gyermekük ellen fordultak – ezeket az eseteket már az emberölés kategóriájába sorolták.²⁷

A gyermeküket megölő vagy magzatukat elhajtó nők többsége kétségbeesésből követte el tettét, mert életkörülményeikből adódóan nem tudták volna eltartani őket, vagy házasságon kívül estek teherbe.²⁸ Ezt támasztja alá Eibel Antónia esete is, aki 1937-ben újszülött gyermekét a csatornába dobta. A nő a bírósági tárgyaláson azzal védekezett, hogy nem tudta volna ellátni a csecsemőt, mivel ő maga is nyomorban él.²⁹ Három évvel korábban Balázs Mária cseléd lány szintén megölte újszülött csecsemőjét, majd azzal védekezett, hogy félt a szegénységben maradástól.³⁰

Mai szemmel nézve mindkét esetben enyhének tűnő büntetést szabott ki a bíróság: Eibel Antóniát három, Balázs Máriát hat havi börtönre ítélték. A korabeli magyar büntetőtörvénykönyv

²⁶ V[OGL] J[ózsef]: Az élet és testi épség elleni egyéb bűncselekmények. In: TURCSANYI Gyula (szerk.): *A modern bűnözés I.* Rozsnyai, Budapest, 1929. 394–395. Lásd még: Magzatelhajtás. In: DORMÁNDI László–JUHÁSZ Vilmos (szerk.): *Új lexikon.* 5. kötet. Dante-Pantheon, Budapest, 1936. 2594.

²⁷ Gyermekölés. In: *Új idők lexikona.* 11–12. kötet. Singer és Wolfner Irodalmi Intézet Rt., Budapest, 1938. 2865.; NEMES Sándor: I. m. 356.

²⁸ A gyermekölés büntette gyakran az áldozat feldarabolásával párosult a korszakban. SIPOS Nikoletta: Különös kegyetlenséggel elkövetett bűncselekmények a Horthy-korban. In: JÁMBOR Orsolya Ilona–LÉNÁRT Máté Gábor–TARJÁN G. Gábor (szerk.): *A Rendőrakadémiától az egyetemig. Rendészettörténeti Tanulmányok.* Rendőrség Tudományos Tanácsa, Budapest, 2019. 227–240.

²⁹ Gyermek megöléséért három hónapi fogházra ítélték az anyát. *Pesti Napló*, 1937. június 23. 13.

³⁰ Megölte és szétarabolta újszülöttjét egy cselédleány. *Pesti Napló*, 1934. március 8. 9.; „Vádolom a láthatatlan szereplőt!” *Magyarország*, 1934. április 17. 9.

ugyanis „enyhébb büntetéssel rendeli büntetni azt az anyát, aki házasságon kívül született gyermekét a szülés alatt vagy közvetlenül a szülés után szándékosan megöli. A törvényhozás itt tekintettel volt a házasságon kívül teherbe esett nő lelkiállapotára. Az ilyen nő szégyeli [sic!] állapotát, szeretné azt eltitkolni. Ez az érzése a szülésig folyton fokozódik, esetleg oly erőssé is válhat, hogy meggátolja a nyugodt gondolkozást. Ha egy ilyen anya a szülés alatt vagy közvetlenül a szülés után megöli gyermekét, úgy a törvény enyhébben, öt évig terjedhető börtönnel sújtja. Ebben a privilégiumban csak az anya részesül, a gyermek természetes atyja vagy más rokon már nem.”³¹ Látható, hogy az említett esetekben még ehhez a maximumhoz képest is jóval enyhébb ítéletet hozott a bíróság.

A vagyon elleni bűnkategóriából a jogtalan elsajátítást³² és a lopást emeltem ki példaként: előbbi a magas női reprezentáltság miatt (két év kivételével 25%-nál nagyobb arányban szerepeltek a nők), míg utóbbit egyrészt azért, mert egy év kivételével nagyjából stabilan, 20–28% között mozgott a női elkövetők aránya, másrészt azért, mert az esetek bizonyos részét, az úgynevezett cselédlopásokat egyértelműen a nőkhöz kapcsolta a közgondolkodás. A korabeli bűnügyi nyomozás egyik szaktekintélye, Nemes Sándor például a következőket írta: „Az nem vitatható azonban, hogy a cselédlopás igen nagy mérvben fennáll és foglalkoztatja a rendőri hatóságokat. Sok cseléd nem a saját könyvével megy szolgálatba. Ilyen esetben a legelső alkalommal, mikor a lakásban nincs senki itthon, a szekrényeket feltöri, az ottlévő holmiból csomagolást rendezve nem igen törődik azzal, hogy a cselédkönyv ottmarad és megszökik. A cselédek között vannak megrögzött szokásos tolvajok, akik szolgálatba csak azért állanak, hogy lophassanak. A cselédkönyvek lopása sokféle módon történik. Legtöbb esetben a tolvaj cselédlány olyan helyen vesz ki albérleti lakást, ahol több állás nélküli cselédlány lakik.

³¹ V[OGL] J[ózsef]: I. m. 393.

³² Jogtalan elsajátítást követett el a korszakban, aki idegen dolgot talált, és nyolc napon belül nem szolgáltatta azt be a hatóságnak vagy vissza a jogos tulajdonosnak. Erről lásd részletesebben: *A Pallas nagy lexikona*. IX. kötet. Pallas Irodalmi és Nyomdai Részvénytársaság Nyomdája, Budapest, 1895. 939.

Megállapítja, hogy melyiknek a személyleírása egyezik az övével, annak könyvét ellopja, vagy valami fondorlattal kicsalja és többé nem tér vissza a lakásra. [...] Vannak cselédek, akik tolvajsövetkezet tagjai és csak ezért szegődnek el valahová, hogy azt a helyet kikémleljék. Alkalomadtán tolvaj-ismerőst beengedi a lakásba és a szekrényeket együtt feltörik.”³³

A lopások miatt letartóztatottak számában feltűnő a növekedés a gazdasági válság időszakában: a női elkövetők száma az 1930-as értékről (1840) több mint kétszeresére (4000 fölé) emelkedett 1932–1934-re. Ehhez képest a jogtalan elsajátítások esetében kevésbé egyértelmű az időbeli változás. Ugyanakkor ez a két esettípus a bűnügyi statisztikák elemzésének más nehézségeire is rávilágít, miután számos olyan letartóztatott is lehetett, aki több deliktumot követhetett el, de a bűnügyi statisztikák mégis csak az egyikhez sorolták őt, vagy a letartóztatás során az egyikbe került, míg a nyomozás vagy a bírósági tárgyalás során egy másikba. Erre példa 1934-ben Rácz Erzsébet esete, akit nemcsak jogtalan elsajátítással, hanem családi állás ellen elkövetett bűntettel és sikkasztással is vádoltak. Cohner Karolina nevelőnőt első fokon jogtalan elsajátítás bűntettében ítélték el, miután egy vendég retiküljét és a benne lévő hatvan pengőt eltulajdonította. A tettes a bíróságon azzal védekezett, hogy nyomorban él, ezért kényszerült a táska eltulajdonítására, ám másodfokon már lopás vétségével ítélték el.³⁴ Az ilyen problémákra az jelenthetné a megoldást, ha a rendőri kimutatásokat össze lehetne vetni a bírósági ítéletekről készített részletes statisztikákkal, azonban azok nem maradtak fenn részletesen, illetve nem vezették őket következetesen.

Következtetések

Összességében tehát egyetérthetünk a korszak statisztikusával, Pálosi Ervinnel, aki a következőképpen vélekedett a gazdasági

³³ NEMES Sándor: I. m. 150. Vö. GYÁNI Gábor: Munka és magánélet – cseléd-életmód Budapesten. *Történelmi Szemle*, 1986/1. 112–115.

³⁴ Egy kőszívű anya bűnlajstroma. *8 Órai Újság*, 1934. október 17. 3.; Egyheti fogházra ítélték a tolvaj nevelőnőt. *8 Órai Újság*, 1931. december 30. 4.

tényezők és a kriminalitás kapcsolatáról: „Az okok láncolatán alulról felfelé haladva csakhamar meggyőződhnénk azonban arról, hogy nem maradhatunk meg, nem szorítkozhatunk egyedül a gazdasági okokra, hanem figyelembe kell vennünk a gazdasági okokat befolyásoló társadalmi, politikai és szociális viszonyokat is.”³⁵ Vagyis a kvantitatív mutatókon túllépve más szempontokat kell figyelembe vennünk, és más – elsősorban narratív – forrásokat kell megszólaltatnunk a Horthy-kori budapesti női bűnözés sajátosságainak megismeréséhez és értelmezéséhez. A közölt statisztikai adatok tehát csak általános kereteket és viszonyítási pontokat adnak a korszak női bűnözésének megértéséhez, azonban bizonyos tendenciák óvatos megállapítására így is alapot nyújthatnak.

A vizsgálódás során annyi látszik, hogy a női bűnelkövetők továbbra is leginkább egyes vagyoni és interperszonális, valamint a családi életet érintő bűncselekményekben voltak felülreprezentáltak. Az állam, illetve a társadalmi közösség elleni kategóriák esetében – fontos kivételek mellett – kevésbé voltak elkövetőként érintettek a nők. Ez részben a korszak társadalmi viszonyaival magyarázható, vagyis azzal, hogy bár történt változás a nők társadalmi helyzetében, magasabb státuszt nem értek el tömegesen, ami azt is eredményezte, hogy bizonyos bűncselekményekben egyáltalán nem voltak érintettek.

A korábbi időszakokkal összevetve az 1930-as években keveset változott a női elkövetők összesített – nemzetközi összehasonlításban egyébként magas – arányszáma. A részletesebb statisztikai adatokból pedig nem látszik, hogy az új, „modern”, „nyugati” hatások jelentősen átalakították volna az időszak női bűnözését Budapesten.

A tanulmány online *Melléklete a Múltunk* honlapján érhető el: http://www.multunk.hu/wp-content/uploads/2025/01/siposn_24_3.xls

³⁵ PALOSI Ervin: A gazdasági élet egyes jelenségei és a bűnözés korrelációja. *Magyar Statisztikai Szemle*, 1934/4. 292.